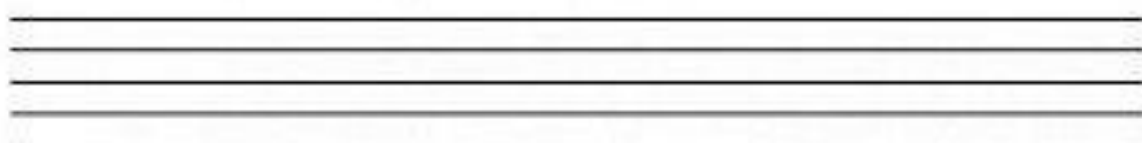
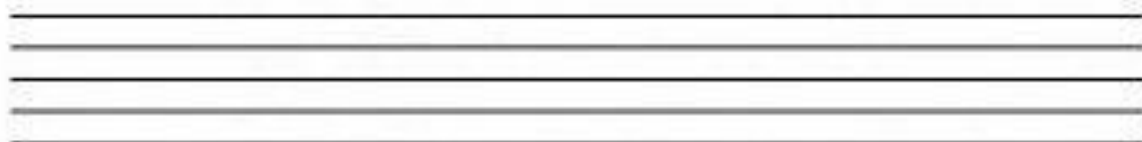
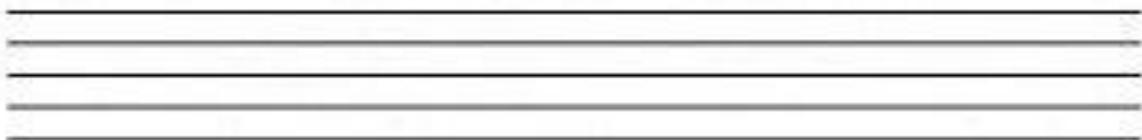
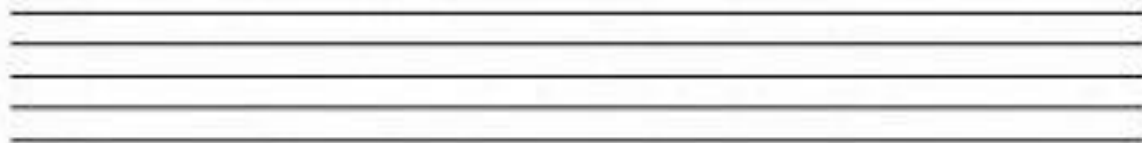


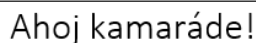
NOTOVÁ OSNOVA



KŘÍŽEK:

BÉČKO:

ODRÁŽKA:



Jakpak ses měl o prázdninách? Já byl na letním táboře v .

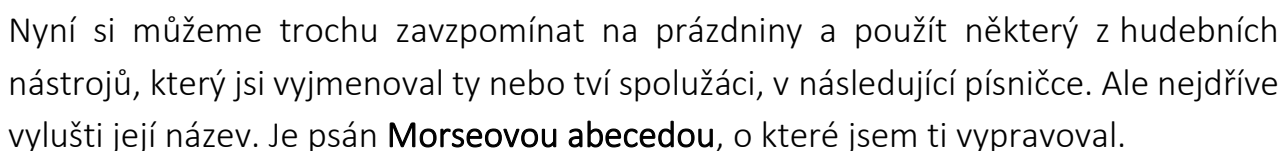
V oddíle nás bylo celkem  a naše vedoucí byla perfektní. Jednou jsme běželi závody v lese a já uviděl dlouhatánského ! Tak mě to vyděsilo, že jsem utíkal z lesa jak splašený, až jsem ztratil .

Každý večer býval táborák nebo . Jeden vedoucí si k táboráku donesl i svou vlastní , to bylo docela legrační. Já bych si u táborového ohně představoval  jiné hudební nástroje, co myslíš ty?

Naučil jsem se i Morseovu . Znáš ji?

Tak se měj moc krásně!

Houslik



Pokud jsi v nesnázích, pomůže ti tato abeceda jako nápověda. Ale být tebou, pořádně se ji naučíš, budeme ji v tomto školním roce ještě potřebovat.

$$- \cdot \vee - \cdot | \cdot | \cdot - \cdot | \dots - | \cdot | - \cdot | \cdot ' - | \quad \quad \quad \cdot - \vee \cdot | \cdot | - \cdot - | \cdot - |$$

A	. –	akát	M	– –	máva
B	– . . .	blýskavice	N	– .	nástup
C	– . – .	cílovníci	O	– – –	ó náš pán
D	– . .	dálava	P	. – – .	papírníci
E	.	erb	Q	– – . –	kvílí orkán
F	. . – .	Filipíny	R	. – .	rarášek
G	– – .	Grónská zem	S	. . .	sobota
H		hrachovina	T	–	trám
CH	– – – –	chléb nám dává	U	. . –	učení
I	. .	ibis	V	. . . –	vyučení
J	. – – –	jasmín bílý	W	. – –	vagón klád
K	– . –	krákorá	X	– . . –	Xénokratés
L	. – . .	lupíneček	Y	– . – –	ý se ztrácí
			Z	– – . .	známá žena



Americká lidová

text Ivo Fischer

Moderato D D7 G

Hlas

1. Pod tou ská - lou, kde proud ře - ky sy - čí a kde

Flétna

Rumba koule

Bonga

3 D H7 Em A7 D D7

Hl.

ční čer - ve - ný ka - me ní, ži - je ten co mi jen srd - ce

Fl.

R. koule.

Bo.

6 G D A7 D

Hl.

ni - čí, to - ho já rá - da mám kzbíláz - ně - ní.

Fl.

R. koule.

Bo.

2. Vím, že lásku jak trám lehce slíbí,
já ho znám, srdce má dřevavý,
ale já ho chci mít, mně se líbí,
bez něj žít už mě dál nebaví.

3. Často k nám jezdívá s kytkou růží
nejhezčí z kovbojů v okolí.
Vestu má ušitou z hadích kůží,
bitej pás, na něm pár pistolí.

4. Hned se ptá, jak se mám, jak se daří,
a kdy prý mu to své srdce dám?
Na to já odpovím, že čas maří,
srdce blíž Červený řeky mám.

5. Když je tma a jdu spát, noc je černá,
hlavu mám bolavou závratí,
ale já přesto dál budu věrná,
dokud sám se zas k nám nevrátí.

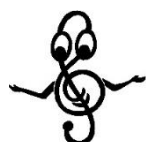




Pokus se, pomocí šipek, vyluštit hudební šifru, a tím i téma dnešní hodiny.

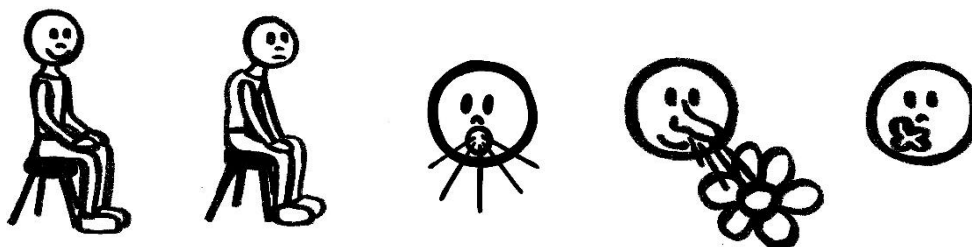
→↓→→↓←←←↓→→→→

→H	L	M	B	Ž
R	A	S	O	P
Y	H	É	V	Ř
G	I	E	N	Y



Tedy dnes se budeme věnovat pravidlům -----.

Pojďme si tedy osvojit správné návyky při zpěvu. Napadají tě nějaké, které bychom si mohli rovnou zkusit? Inspiruj se obrázky.



1. DRŽENÍ TĚLA

- Znáš jednu z nejznámějších dřevěných loutek – Hurvínka? Představ si, že jsi také taková loutka a na tvém temeni a rukou je provázek, který tě zvedá nahoru. Náhle se lanko povolí. Co se stane s loutkou? *Zkus si to.*
- Nyní ti někdo lanko opět upevnil a ty si můžeš narovnat záda, ramena i hlavu.

Ale přece nebudeme celou hodinu stát. Můžeš se samozřejmě posadit, ale pokus se o **vzpřímený a přirozený posed** s uvolněnými rameny.



2. DÝCHÁNÍ

- Při zpívání se budeme **nadechovat** na začátku písně **nosem**. Ale nechceme přece jen vdechnout všechen kyslík na zemi, takže pozor na zvedání ramen!
- Představ si, že vidíš louku plnou kytiček a snažíš se vybrat tu správnou, která by ti nejvíce voněla. Jak to uděláš? Přivoníš si k jedné... druhé... až vybereš tu nejlepší. *Zkus si to.*



3. TVOŘENÍ TÓNU

- Pro správnou intonaci je nejlepší, když si nejprve tón **představíš**. Poté uvolníš bradu, jak kdyby sis chtěl zívnout, a můžeš začít zpívat. Ale pozor! Hlasivky jsou sval jako každý jiný. Takže se je nesnaž nijak přetížít a zbytečně nekřič.



4. HLASOVÁ CVIČENÍ

- Tato cvičení děláme především proto, abychom se naučili správně tvořit tón. A také proto, abychom hlasivky „rozcvičili“. Pojd' si zkusit některá cvičení spolu.



5. ARTIKULACE

- Při zpívání by sis také měl dát pozor na **správnou výslovnost**. Chceš přece, aby ti bylo rozumět.
- Zvládl bys svým spolužákům zazpívat němou písničku a dbát přitom na opravdu důkladnou artikulaci? *Zkus to.*
- Teď bychom mohli zkusit nějaký **jazykolam**. Ale víš co? Zazpíváme si rovnou celou písničku s jazykolamy! **STRČ PRST SKRZ KRK!**



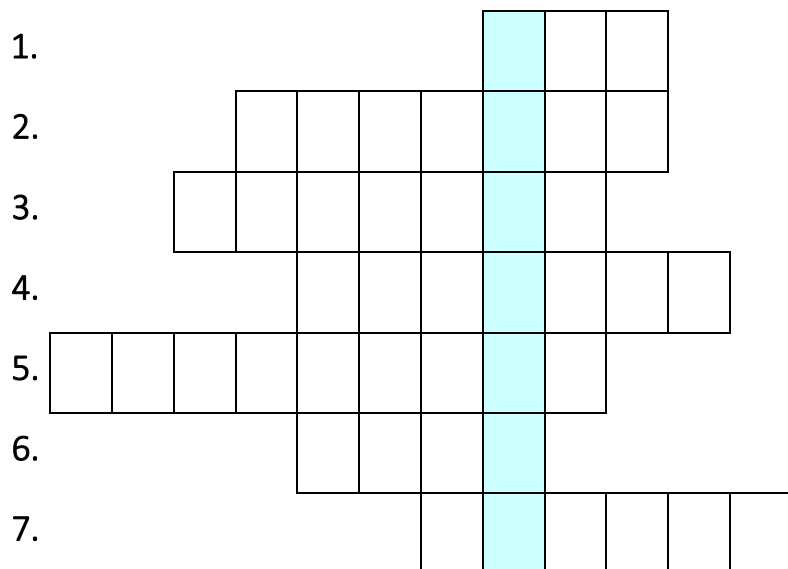
6. HLASOVÁ HYGIENA

- Zpíváme s dobrou náladou a úsměvem (pokud si to charakter písničky nežadá jinak).
- Před zpěvem si zbytečně neodkašláváme naprázdno, namáhá se tím hrtan.

- Zpíváme ve vyvětrané a nepřetopené místnosti.
- Nezpíváme proti větru nebo při fyzické námaze.
- Zpíváme-li po ránu, musíme se důkladně rozezpívat.
- Nepřetěžujeme hlas, vyvarujeme se křiku, nepřepínáme rozsah hlasu.
- V chladném počasí dýcháme nosem.
- Nezpíváme při nachlazení, po nemoci hlas šetříme.
- Pokud se nám přece jen přihodí hlasová porucha, navštívíme doktora, kterému se říká: _ _ _ _ _



Koho navštívíme? Jak se říká doktorovi, který se zabývá poruchami a vadami hlasu, řeči a sluchu? To se dozvíte po vylúštení následující křížovky.



1. První značené předznamenání (křížek).
2. Pro posílení a rozezpívání hlasivek využíváme cvičení.
3. Správné je základ pro práci s dechem.
4. Hlasová určuje, jakým způsobem bychom měli hlas používat.
5. Artikulační cvičení, která nám doslova „lámou jazyk“ nazýváme:
6. Pomocné slovo pro písmeno A, které se v Morseovce značí . – , je:
7. Při zpěvu musíme dbát na správné těla, které ovlivňuje nejen správné dýchání a tvoření tónu, ale má význam i estetický.



Doufám, že sis odnesl z dnešní hodiny nejen spoustu zajímavých informací, ale hlavně zábavy. A ode dneška už budeš při zpívání myslet na to, jak nejlépe a především správně můžeš zacházet se svým hlasem.



PRACOVNÍ LIST



Jedno z nejzajímavějších a především nejzáhadnějších období dějin lidstva je _ _ _ _ _ , a to právě pro malé množství dochovaných informací z této doby. Zjisti z následující hádanky, s jakou dobou se budeme dnes seznamovat.

ABC	DEF	GHCh	 3	 5	
IJK	LMN	OPQ	 6		 1
RST	UVW	XYZ	 2	 4	

_ _ _ _ _



První hudební projevy vznikly pravděpodobně v období paleolitu, tedy před 40 000 lety př. n. l. *Napadne tě, jaké projevy to mohly být? Jakým způsobem byly reprodukovány?*



Velkou roli v tomto období hrály **magické obřady a rituály** (obřadné slavnosti, snaha ovlivnit přírodní úkazy, zdar při lovu) vytvářené často právě tím nejstarším hudebním nástrojem – lidský hlas a lidské tělo.



Vytvoř se spolužáky několik skupinek. Každá si vylosuje jeden lísteček s názvem rituálu. Jednotlivé skupinky budou předvádět scénky a ostatní budou hádat, o který obřad se jedná. *Zde si můžeš napsat předběžnou osnovu rituálu:*



Stručný přehled všech druhů člověka v období pravěku:

Australopiték: nálezy v Africe – nejstarší předek člověka (žil před 4,2 miliony let př. n. l.) – **sběrači**

Člověk zručný: nálezy v Africe – **jednoduché kamenné nástroje, lov i sběr**

Člověk vzpřímený: nálezy v Asii a Evropě – **užíval oheň, výroba pěstních klínů**

Člověk neandertálský: nálezy v Asii a Evropě (žili na jednom místě) – **dřevěné oštěpy, lov i sběr**

Člověk rozumný: nálezy už i v Americe a Austrálii (celý svět) – **rozvoj umění (sošky žen, jeskynní malby, šperky, ...), čepelové nástroje, keramika**

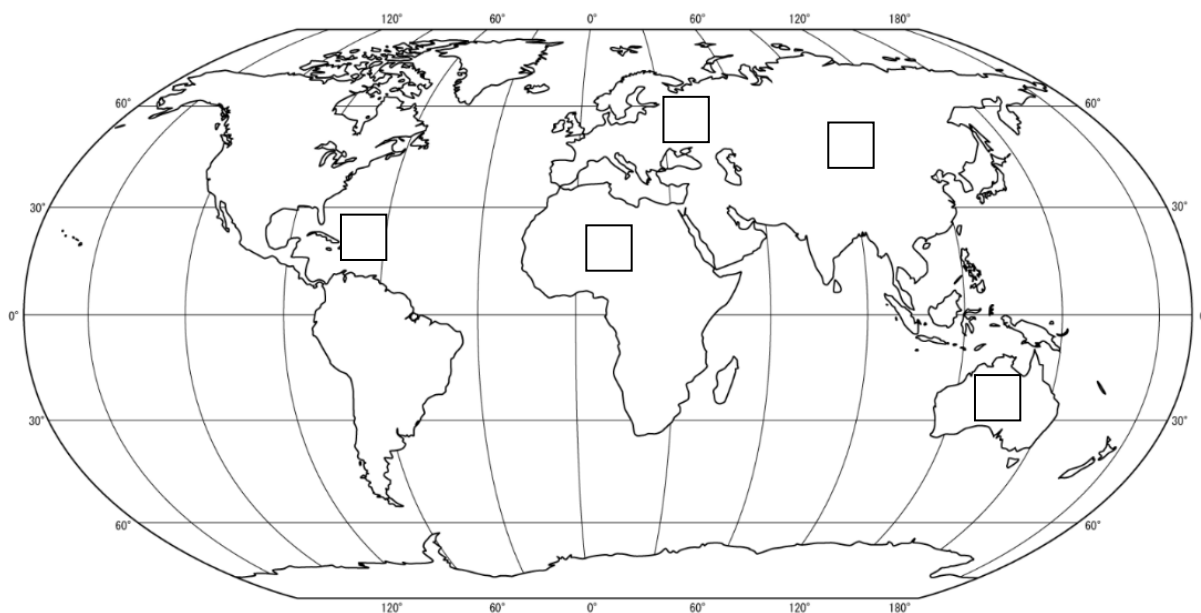
Výrazná změna života nastala později, kde se objevilo **zemědělství** a začalo se žít usedlým způsobem života, vznikaly **první vesnice** a lidé **domestikovali zvířata**.



Proč si myslíš, že bylo zemědělství pro lidi důležité? _____

Víš, co znamená domestikace zvířat? _____

Podívej se na slepou mapu světa a pokus se **očíslovat** jednotlivé kontinenty, a to postupně podle výskytu jednotlivých druhů člověka.



Který světadíl zůstal v pravěku neosídlený? _____



Jak ses mohl dočíst, v pravěku byly nalezeny také první doklady šperků, náramků, náhrdelníků, čelenek či přívěsků. Na jejich výrobu byly **využity kamínky, zvířecí kosti, zuby**, dále třeba **mušle** nebo **jantar**. *Dokázal bys do příští hodiny hudební výchovy takový šperk vyrobit?*



Pojďme si vyzkoušet **jeden z dorozumívacích prostředků** pravěkého člověka. Posadte se do kruhu a **dva** dobrovolníci si vezmou každý své **bongo**. Vaším úkolem je si „popovídat“ pouze pomocí hry na bongo. *Rozumíš tomu, co se ti snaží říct tvůj spolužák?*



Jak již bylo řečeno, **malířství** se v pravěké době objevilo také. Nejčastějšími náměty byla **zvířata**, jako **divocí koně**, **mamuti**, **bizoni**, **medvědi**, **šelmy**, **ale i vydra**, **ryby** nebo **ptáci**. K barvení byla využita barva smíchaná drcenými nerosty spolu s vodou či tuky. Pravěcí lidé malovali **prsty ale i štětci** vyrobenými ze zvířecí srsti.



Nejznámější naleziště je jeskyně **Altamira** v severním **Španělsku**. A u nás je možné zmínit malby v jeskyních **Šipka u Štramberka** a **Kůlna v Moravském krasu**.



Napadne tě, jaké byly nejčastější barvy? _____

Pro pravěké lidi byl netypičtějším předmětem k malování bizon. Napadne tě proč? _____



V následující čtyřsměrce si můžeš prohlédnout **vynálezy a výrobky**, které člověk v době kamenné využíval. Najdi všech **11 slov a vyškrtej je**. Ze zbylých písmen poskládej **název francouzské jeskyně**, v níž se v roce **1940** náhodou podařilo dětem najít pravěké nástěnné malby.

1.



6.



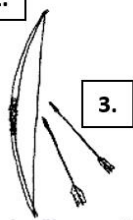
7.



8.



2.



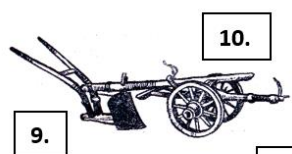
4.



5.



L	A	O	V	Ů	Z	Y	S
K	E	R	A	M	I	K	A
U	Š	A	K	O	Ň	R	R
L	U	D	O	T	E	E	E
Š	N	L	L	Y	H	P	K
Í	E	O	O	K	O	Š	E
P	V	C	A	A	U	X	S



10.

9.

11.



Francouzská jeskyně nese název: _____, čteme [_____].



Tvým dalším úkolem je zahrát si na pravěkého malíře. Vezmi si **černou nebo hnědou rudku** a pokus se zobrazit jeskynní malby. Doporučuji ti, zvolit si jako předlohu nějaká pravěká zvířata, lov zvířat či pravěké lidi.



Zkusíme si zaspívat písničku: **Mamutí hody**. Není to typická píseň pro danou dobu, neboť **první zpěv** byl pouze na **2-3 tónech** (pravěcí lidé měli totiž málo vyvinuté hlasivky). Alespoň trochu si tuto dobu připomeneme a zatancujeme si na oslavu chycení mamuta, na kterém si právě v době ledové neandertálci velmi rádi pochutnávali.

MAMUTÍ HODY

TLESK! TLESK!

K o - bě - du i k sní - da - ní, ma - mu - ta si dá - me. Ta - ky ve - čer před spa - ním,

7 PLESK! DUP! TLESK! TLESK!

to se a - le má - me. Ty - hle ho - dy ma - mu - tí, to je a - le baš - ta! Kop - rem se to

15 MLASK! HRUŇ! HRUŇ!

při - chu - tí, kaž - dý si pak mlas - ká! To je vel - ká hos - ti - na, pro všech - ny je dos - ti,

23 HRUŇ! HRUŇ! PLESK! DUP!

Ho - do - vá - ní za - čí - ná, zby - dou je - nom kos - ti. Ho - do - vá - ní za - čí - ná, zby - dou je - nom kos - ti.



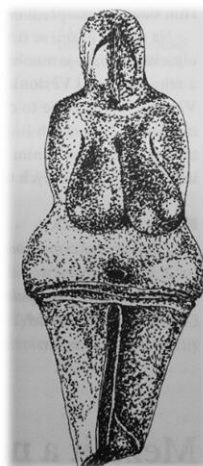
Víš, v které pohádce se objevuje mamut s koprovou omáčkou? _____



Sochařství je jednou z dalších složek umění, které bylo naprosto běžné právě i v pravěké době. Asi nejznámějšími soškami, tvořené z kamene či hlíny, jsou postavy ženských idolů tzv. **venuše**. Sošky měly silně podtržené pohlavní znaky spjaté s plodností, a to **široký klín** a **mohutná vyvinutá prsa a břicho** (symbol a také záruka zachování rodu).

Mimo sošek lidských postav byly nalezeny i sošky zvířat (mamuti, medvědi, koně apod.).

Z nálezů na českém území vyniká **Věstonická venuše**, jež je známá po celé Evropě. Nalezena byla v **Dolní Věstonici u Mikulova**. Je vyrobená z uměle vytvořené směsi slonovinového prášku smíchaného s popelem.



Dokázal bys na mapě České republiky najít naleziště Věstonické Venuše? Nachází se mezi Dolními Věstonicemi a Pavlovem.



Vyzkoušej si jednoduché rytmické cvičení. Zamysli se, kterými primitivními nástroji bys jednotlivé nástroje Orffova instrumentáře nahradil?

triangl $\text{H } \frac{2}{4}$

ozvučná dřívka $\text{H } \frac{2}{4}$

tamburína $\text{H } \frac{2}{4}$

dřevěný blok $\text{H } \frac{2}{4}$

bubínek (bonga) $\text{H } \frac{2}{4}$



Triangl by mohl být nahrazen: _____

Ozvučná dřívka by mohla být nahrazena: _____

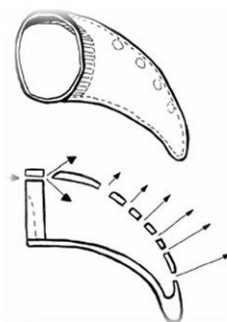
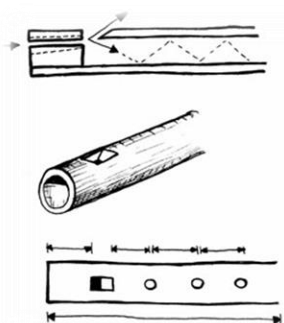
Tamburína by mohla být nahrazena: _____

Dřevěný blok by mohl být nahrazen: _____

Bonga by mohla být nahrazena: _____



Podívej se na obrázky **pravěkých hudebních nástrojů** a zkus odhadnout, který z **moderních nástrojů** by je mohl nahradit.





Mám pro tebe další hádanku. Vyber správnou odpověď a zjisti, jaký **znak** je v hudbě pro **pravěk** nejtypičtější.

1. Pračlověk se živil sběrem plodin a lovem.
2. Symbolem plodnosti se stala soška venuše.
3. První člověk se objevil před milionem let v Africe.
4. V oblasti Evropy žil v době ledové člověk neandertálský.
5. Pralidé po sobě zanechali také malby v jeskyních, ty zobrazují rodokmeny a momentky z výletů.
6. Výrazná změna života v pravěku nastala při objevení zemědělství.

ANO	NE
R	B
Y	E
S	T
M	P
E	U
S	K

— — — — —

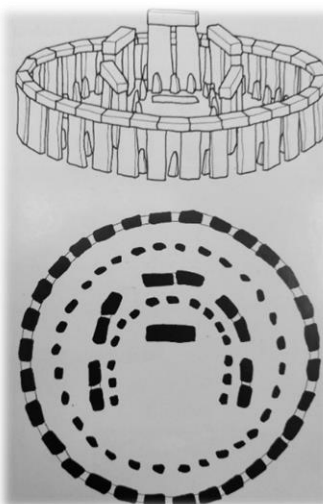


Pravěký člověk si dokázal obstarat hned několik typů obydlí, ať už **jeskyni**, **skalní převis** nebo jednoduché obydlí **ze slámy**, **hlíny** **dřeva** či **kůže**.

Ale ani pokročilejší **architektura** pro něj nepředstavovala žádný problém. Základními stavebními typy byly:

- **menhiry** (vztyčené kameny)
- **dolmeny** (více kamenů, přes které je položen jeden plochý kámen)
- **kromlechy** (kruh vztyčených menhirů či dolmenů).

Nejznámější taková stavba je **Stonehenge ve Velké Británii**. Její půdorys si můžeš prohlédnout na obrázku. Tento typ staveb vznikl jako **kultovní místo**, **posvátné obřadní místo** či **hrobka**.



Prohlédni si fotografie **základních stavebních typů** v pravěku a přiřaď k nim **správné názvy**:





VÝRAZOVÉ PROSTŘEDKY V HUDBĚ



Najdi v osmisměrce 12 hudebních výrazů, které se týkají **hudebních výrazových prostředků**, a vedle ní je vypiš:

O N A I P N A X D V
E X Y T H B D J Y E
~~E I D O L E M~~ K N C
D U J O Y G O L A A
H A R M O N I E M D
O P M E T M Ó H I A
G F O R T E K T K R
D C A Y D R O K A G
N S R Y T M U S K T
T B A R V A K N I V

1. melodie



V následující speciální křížovce poskládej do jednotlivých volných políček písmena tak, aby vznikla **italská slova, která označují sílu tónů**. Nezapomeň poté vyluštit tajenku!

MITOSIFORS

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4

SAISINPOMI

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3

5

FEROT

--	--	--	--	--	--

DERDOCNECES

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1

ROZMEZEOFT

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PINOA

--	--	--	--	--

6

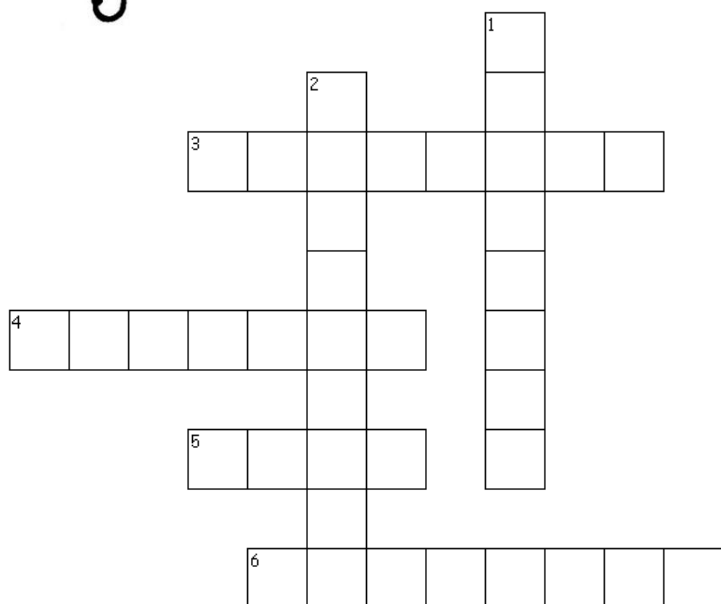
2

NOCCEEDSR

--	--	--	--	--	--	--	--	--



Nakonec vylušti ještě tuto křížovku a máš to!



Vodorovně

3. nauka zabývající se spojováním akordů
4. výraz pro stupňování napětí v hudbě
5. základní hudební stavební jednotky
6. výraz pro protiklad či nepodobnost

Svisle

1. výraz pro sílu tónů
2. hudební výraz pro zesilování

	y				K
--	---	--	--	--	---

1 2 3 4 5 6



OPAKOVÁNÍ NOT A NOTOVÉHO ZÁPISU

1. Dopiš hudební abecedu.

c a

2. Spoj správné dvojice.

celá nota



houslový klíč



osminová nota



půlová nota

čtvrťová pomlčka

čtvrťová nota

3. Doplň názvy not.



4. Napiš noty.



5. Označ křížkem, který záznam opravdu odpovídá čtyřčtvrťovému taktu.





OPERA – OPERETA – NÁRODNÍ DIVADLO



Umíš vyhledávat informace v textu? Přesvědčme se! V učebnici hudební výchovy si přečti o opeře, operetě a národním divadle, a poté zodpověz na následující otázky:

1. Kdy a kde vznikla opera?
2. V jakém jazyce se opera zpívala?
3. Co je árie?
4. Co je recitativ?
5. Co je duet?
6. Jmenuj **alespoň tři** české skladatele oper.
7. Jmenuj **alespoň dva** zahraniční skladatele oper.
8. Jaká je nejslavnější opera Richarda Wagnera?
9. Jaká je nejslavnější opera Giuseppe Verdiho?
10. Co je opereta?
11. Jmenuj **alespoň dva** nejslavnější představitele operet.
12. Josef Mysliveček byl jedním z nejslavnějších skladatelů českých oper – jak zní název jeho nejslavnější opery? *Přečti si o čem je její děj.*
13. Jak se jmenuje nejznámější opera Antonína Dvořáka? *Přečti si o čem je její děj.*
14. Jmenuj **alespoň čtyři opery** od Bedřicha Smetany?
15. Jak se jmenuje nejznámější opera Leoše Janáčka?
16. Jak se jmenuje nejznámější opera Bohuslava Martinů?
17. Jaký je původní název Národního divadla?
18. Jaká opera zazněla jako první v Národním divadle?
19. Kdy byl položen základní kámen Národního divadla?
20. Co se stalo v roce 1881?
21. Kdy bylo znova otevřeno ND a díky komu se mohlo znova otevřít?

POZNÁMKY:



_____ A _____



Jak se máš dnes? Probíral jsem se svými starými notovými záznamy a najednou jsem uviděl velmi zvláštní obrázky, kterým vůbec nerozumím. Nejspíš nějaké hlavolamy. Pomohl bys mi je rozluštit, prosím?

K N 0 N

F_G⁺



Moc ti děkuju! Teď už je mi jasné, že se přeci jedná o _____ a _____.



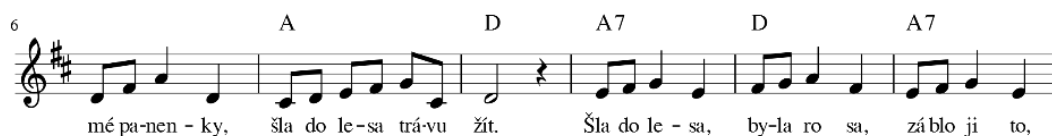
K _____ a f _____ jsou hudební formy, které vyšly z tzv. **polyfonní hudby**. Polyfonie znamená v překladu mnohohlas neboli vícehlas. Znamená to, že je zpíváno **několik hlasů zároveň**, a přitom mají všechny stejnou důležitost.

Ale pozor! Když zpíváme písničky a u toho hrajeme na klavír, není to polyfonie, ale **homofonie**. To znamená, že je pouze jedna hlavní melodie a ostatní hlasy (klavír, kytara, ukulele) ji pouze doprovázejí.



My se nyní pokusíme vytvořit následující vícehlas. Znáš písničku: *Neviděli jste tu mé panenky*? Zkusme si ji zazpívat.

NEVIDĚLI JSTE TU MÉ PANENKY





Ted' se rozdělíme na poloviny a jedna bude zpívat tuto písničku a druhá polovina: *Jede, jede poštovský panáček*.

No a ted' už nám tu zní dvojhlas, ale my k němu zkusíme připojit ještě jeden, co ty na to? Zkusíme se rozdělít na třetiny. Jedna třetina zpívá *Neviděli jste tu mé panenky*, druhá *Jede, jede poštovský panáček* a třetí *Já do lesa nepojedu*.



Jak se ti to líbí? Pokud jste vše zvládli a udrželi melodii a rytmus písničky, zazněl **polyfonní trojhlas**. Připomíná ti to něco?



Kánon je **vokální** polyfonní skladba, kde se vedoucí melodická linie o něco později doslovně opakuje v jednom nebo více hlasech. Kánon může být dvojhlasý, tříhlasý, čtyřhlasý, atd. Kánon je druhem tzv. **imitační polyfonie**. Imitace je jinak řečená **nápodoba**, tedy jeden hlas napodobuje hlas, který nastoupil před ním.



Fuga je **instrumentální** polyfonní skladba, která je vypracovaná z jediného tématu, které střídavě prochází všemi hlasy. Skládá se ze tří částí.

- EXPOZICE – představí se nám hlavní téma skladby
- PROVEDENÍ – autor skladby si zde hraje s tématem a rozšiřuje jej
- ZÁVĚR – opět se vrací hlavní téma

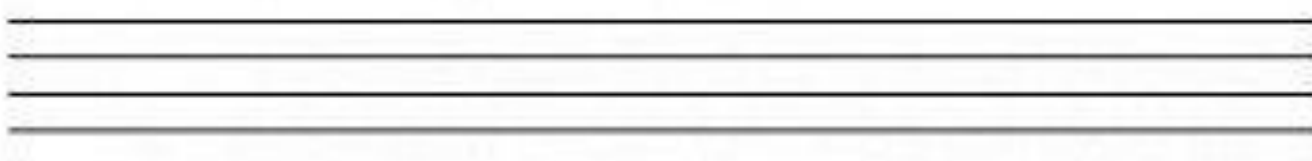
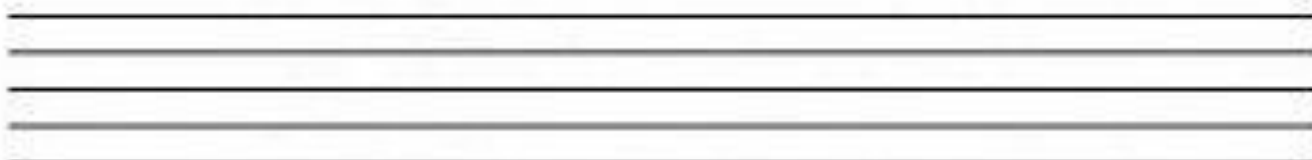
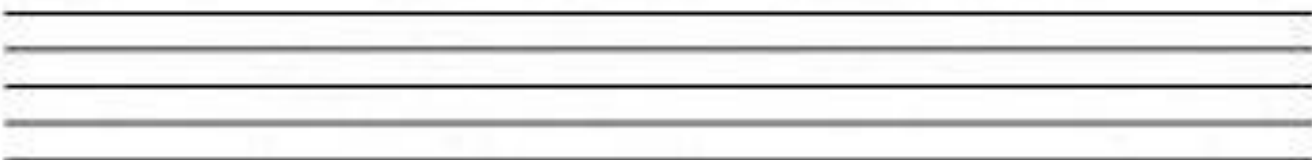
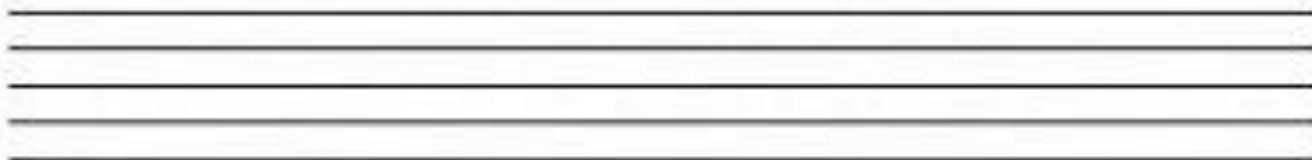


Podívej se na tabuli na krátkou a stručnou fugu. Poznáš, co je hlavní téma, které se vyskytuje v každém hlase?



Ted' bychom si mohli fugu poslechnout, co říkáš?

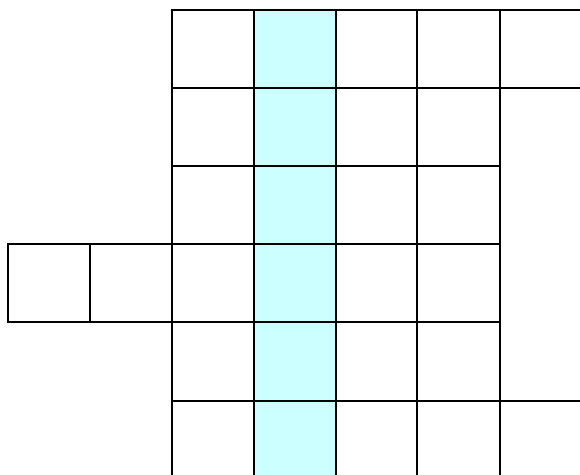
1. Co ti následující skladba připomíná? _____
2. Jedná se o dílo vokální, instrumentální, nebo vokálně-instrumentální? _____
3. Jaký nástroj v ukázce slyšíš? _____







Jak se máš, kamaráde? Už se těšíš na Vánoce? Poradil bys mi, prosím s touto křížovkou?
Pokud ano, dozvíš se, co budeme dnes dělat.



Souzvuk tří a více tónů.

Co se píše do notové osnovy.

Ke zpěvu používáš svůj ...

Astronomický objekt nad Betlémem.

Mužské jméno, které má svátek na Štědrý den.

Slavnostní skladba – státní symbol.



Výborně, kamaráde! Tak mě napadá, když jsme u těch Vánoc, znáš nějakou vánoční tradici? Já jich znám hned několik. Zkusíme je společně vyjmenovat. Zakroužkuj ty tradice, které se vztahují k Vánocům:

HÁZENÍ STŘEVÍCE

JMELÍ

MALOVÁNÍ VAJÍČEK

KAPUSTIČKY SE ZMRZLINOU

KAPR S BRAMBOROVÝM SALÁTEM

POMLÁZKA

ROZKROJENÉ JABLÍČKO

PURPURA

LITÍ OLOVA

ŘEHTAČKA

ZLATÉ PRASÁTKO

SKOŘÁPKOVÉ LODIČKY

ROZKVETLÁ BARBORKA



Napadá tě, co je to ta purpura, kterou jsi jistě také zakroužkoval? Zazpívejme si o ní tuto krásnou písničku od Suchého a Šlitra.



Přichází na řadu: **VÁNOČNÍ KVÍZ**. Kolik toho víš o Vánocích? Tvým úkolem je odpovědět na 20 otázek týkajících se Vánoc, ale neboj se. Máš na výběr ze tří odpovědí a správná je vždy jen jedna.

1. Kdy vznikla tradice velkých vánočních stromů na městských náměstích a kdo ji vymyslel?

- a) V Praze v roce 1918 na popud T. G. Masaryka.
- b) V Brně v roce 1924 a vymyslel to novinář Rudolf Těsnohlídek.
- c) V Olomouci v roce 1926 a byl to nápad olomouckého arcibiskupa.

2. Jak zemřel autor České mše vánoční, Jakub Jan Ryba?

- a) O Vánocích 1815, když mu bylo 98 let.
- b) V létě 1816, když se nešťastnou náhodou utopil.
- c) Na podzim 1815 spáchal sebevraždu.

3. Z čeho se dělá vánoční františek?

- a) Z mletého dřevěného uhlí a kadidla.
- b) Nedělá se, roste v lese podobně jako jmelí.
- c) Kope se ze země jako uhlí.

4. Kolik druhů vánočního cukroví má být na svátečním stole?

- a) žádný, abychom pak nemuseli držet dietu
- b) sedm druhů – symbolicky na každý den v týdnu jeden
- c) dvanáct – symbolicky na každý měsíc v roce jeden

5. Proč slaví pravoslavní věřící např. v Rusku vánoce až 6. a 7. ledna?

- a) slaví je podle tzv. juliánského kalendáře
- b) prodlužují si tak oslavy Silvestra
- c) v prosinci je to nebaví

6. V Rusku naděluje dárky děda Mráz. Která figura ho doprovází?

- a) Mužik ve válenkách
- b) Baba Jaga
- c) Sněhurka

7. Kdo je autorem známé české písničky Purpura?

- a) Karel Gott
- b) Jiří Suchý a Jiří Šlitr
- c) Jára Cimrman

8. Co znamená slovo ADVENT?

- a) z latinského slova *adventus*, což znamená *odchod*
- b) z latinského slova *adventus*, což znamená *čtyři svíce*
- c) z latinského slova *adventus*, což znamená *příchod*

9. Co je to Boží hod vánoční a kdy se slaví?

- a) hlavní vánoční svátek, slaví se narození Ježíše Krista; 25. 12.
- b) druhý vánoční svátek, oslavuje se rodina a dobré jídlo; 25. 12.
- c) hlavní vánoční svátek, slaví se narození Ježíše Krista; 26. 12.

10. Co je to svátek sv. Štěpána?

- a) druhý svátek vánoční, oslavuje se prvomučedník svatý Štěpán
- b) druhý svátek vánoční, oslavuje se svatý Petr
- c) třetí svátek vánoční, oslavuje se svatý Štěpán

11. Kdy se mají začít na Štědrý den podle křesťanské tradice rozbalovat dárky?

- a) když se objeví první hvězda na nebi
- b) když dojíme večeři
- c) když se dodíváme po večeři na vánoční pohádku

12. Co to znamená, když při pouštění lodiček (plovoucích svíček) zůstává lodička při okraji lavoru?

- a) majitel lodičky se vydá příští rok do světa
- b) majitel lodičky se bude příští rok držet doma
- c) majitel lodičky bude líný a nebude mít příští rok práci

13. Proč si dáváme pod talíř při štědrovečerní večeři kapří šupinu?

- a) přinese nám štěstí
- b) přinese nám dostatek peněz
- c) zaručí nám kapra i k další štědrovečerní večeři

14. Doplň správně slovo v textu koledy: *Narodil se Kristus pán*

*Narodil se Kristus Pán, veselme se,
z růže kvítek vykvet nám, radujme se.*

*Z života čistého, z rodu ...,
Nám, nám, narodil se.*

- a) chudobného
- b) mateřského
- c) královského

15. Jakou úlohu má v české domácnosti na Vánoce jmelí?

- a) Čím víc bobulek na něm je, tím víc do domu přinese peněz.
- b) Čím víc bobulek na něm je, tím víc do domu přinese lásky.
- c) Čím víc bobulek na něm je, tím víc do domu přinese jídla.

16. Kdo je sv. Mikuláš?

- a) patron dětí, františkánů, teologů, dělníků, nosičů břemen a výrobků z hedvábí
- b) světec, přítel dětí, patron zajatců, ochránce dobré svatby, biskup, mučedník, pomocník v nouzi
- c) vymyšlená postava pro zpestření adventu

17. Jaké dary přinesli malému Ježíškovi Tři králové k jesličkám?

- a) stromeček, bramborový salát a kapra
- b) zlato, kadidlo a svěcenou vodu
- c) kadidlo, myrhu a zlato

18. Co má člověk při štědrovečerní večeři udělat pod štědrovečerním stolem, aby ho nebolely nohy a zůstal celý rok zdrav?

- a) šlápnout do čerstvého žloutku
- b) rozdrtit ořech
- c) bos šlápnout na sekeru



Jak jsi dopadl, kamaráde? Kolik odpovědí máš správně? _____

Vedl sis jistě výborně, takže teď si za odměnu zazpíváme další koledu. Můžeme si zahrát i hudební doprovod. **Na flétnu zahrajeme hlavní melodii** a přidáme doprovod na nástroje **Orffova instrumentáře**.



Moravská z Valašska

PÁSLI OVCE VALAŠI

5

Klaves

Prstové činely

Tamburína

Metalofon

Klv.

Prst. čin.

Tamb.

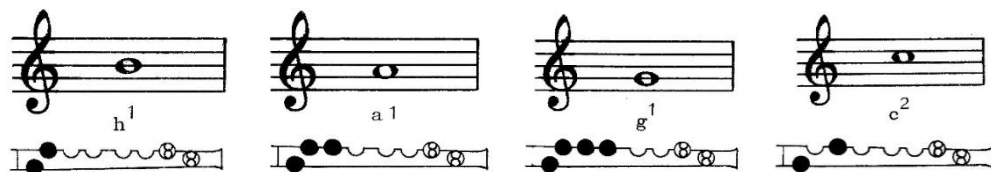
Met.

C **G7** **C**

Pás - li ov - ce Va - la - ši, při bet - lém - ském sa - la - ši.

Haj - dom, haj - dom tyd - li dom, haj - dom, haj - dom tyd - li dom.

NÁPOVĚDA PRO FLÉTNU:



2. Anděl se jim ukázal,
do Betléma jim kázal.
3. Vstaňte hore a chod'te,
Pána Krista najdete.
4. On tam leží v jesličkách
ovinutý v plenčičkách.



Co kdybychom si ještě poslechli vánoční pohádku? Jmenuje se **Vánoční kapr u Spejblů**.

Znáš ji?



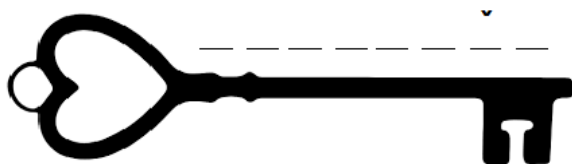
PRACOVNÍ LIST



_____ em nazýváme období, kdy se rodí lidská civilizace. Začínají vznikat první státy, rozvíjí se společnost, objevuje se písmo. V tomto období má kořeny právě **evropská** civilizace. **Rozlušti** klíč k následující hudební hádance a dozvíš se o jakém uměleckém slohu je řeč.

saxofon, kytara, harfa, klarinet, hoboje, klavír, housle, trubka

1-1, 2-3, 3-2, 4-4, 5-2, 6-4, 7-6, 8-5



_____ probíhal v letech **3000 př.n.l. – 476 n.l.** Nesčetně informací, které jsou dochovány se však týkají pouze území **Evropy, Asie** a části **Afriky**. Období dělíme na:

- a) Východní civilizace (**Egypt, Mezopotámie, Indie, Čína**) – exotika a orient
- b) Židovská hudba (**Palestina**) – zpěv náboženských textů: _____
- c) Antika (**Řecko a Řím**)

V Řecku zaujímala hudba významné postavení. Mluvílo se o tom, že hudba je schopna **převychovat, umravňovat a formovat člověka**. Pěstoval se **sborový i sólový zpěv**. Zpěvně se přednášely hrdinské básně, například **Illias a Odyssea** od básníka **Homéra**.



Zeptám se tě na pár otázek a uvidíme, jak si s nimi poradíš.

Kolik let trval tento umělecký sloh? _____

Kolik let od této doby uběhlo? _____

Co se stalo roku 476 n.l.? _____

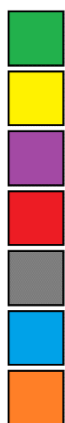
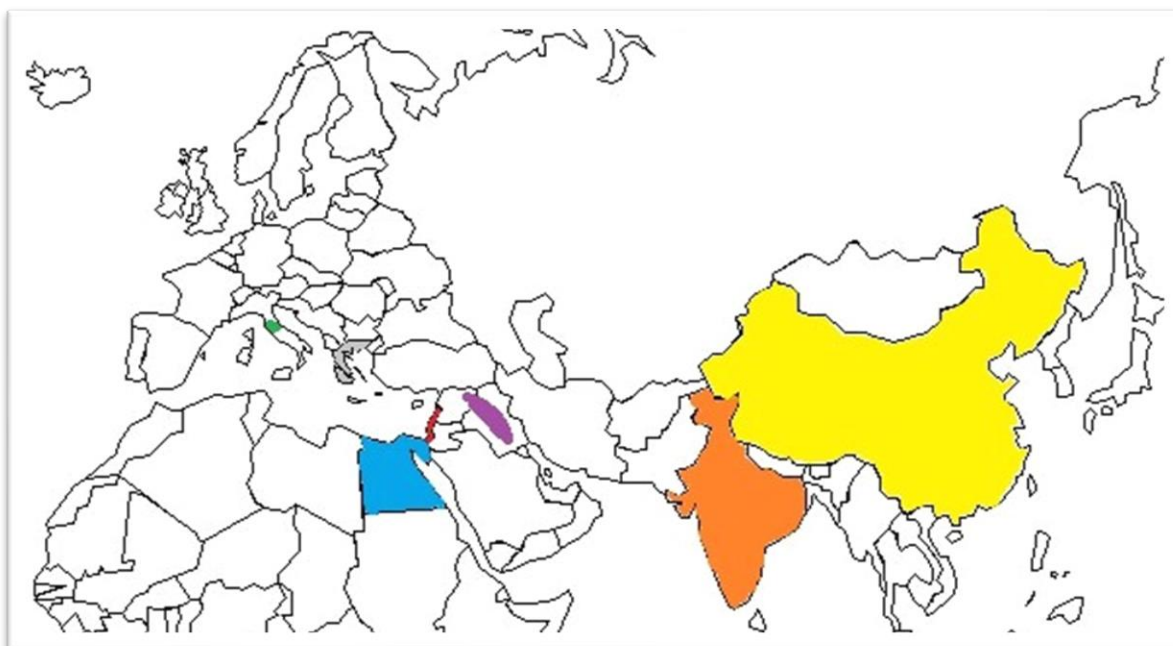
*Jaké jméno tě napadne, když slyšíš **básník Homér**?* _____



Poslechni si **obsah** básně **Illias a Odyssea** a zkus jej výtvarně ztvárnit právě zde.



Podívej se na **slepou mapu** a přiřaď jednotlivé **oblasti** (Egypt, Mezopotámie, Indie, Čína, Palestina, Řecko, Řím) ke správné barvě.





Vzpomeň si i na hodiny dějepisu a vepiš do obrácené křížovky názvy starověkých oblastí, států nebo národů. Některé už znáš, tak to půjde snadno.

1.					S					...území na Blízkém východě také zvané jako Kanaán
2.					T					...země faraónů a pyramid
3.					A					...starověký stát, ve kterém byl vynalezen porcelán, střelný prach a kompas
	4.				R					...vyrábí se zde vzácné koberce
5.					O					...země známý stavbou věže a zmatením jazyků
6.					V					...národ, který vynalezl např. vůz s koly nebo hrnčířský kruh
	7.				E					...stát vzniklý v povodí řek Indus a Ganga
8.					K					...starověký stát, který má dnes za hlavní město Tokio



Z dob starého Řecka máme dochované vůbec **první hudební památky**. Asi nejznámější je **Seikilova píseň**, jejíž notový zápis byl vytesán do náhrobního kamene. Zkus si píseň poslechnout v původním znění a pak si ji můžeme společně zazpívat.

SEIKILOVA PÍSEŇ



Ve všech starověkých státech měla výsadní postavení a dlouholetou tradici. Kolébkou lidstva byla oblast okolo řek **Eufkrat a Tigris** - M _____. Hudba se hrála při slavnostních příležitostech (oslavný charakter) a byla zobrazena na **vázách a amforách**.



Největší význam pro hudební vývoj měla **kultura židovská** na území P _____, která ovlivnila i celou **křesťanskou kulturu**. Hudba byla požívána při světských slavnostech, ale hlavně při **náboženských obřadech**. Z židovského **jednohlasého zpěvu** vychází Gregoriánský chorál, který vzniká až ve **středověku**.



Hudba v **Číně i Japonsku** byla uspořádána podle čísel, tzv. **LÚ**. Vymysleli **pentatonickou stupnici** = (pente) **pět tónů z pěti** po sobě následujících **kvint**. Číňané v ní viděli hlavně **symboly života**.



*Dokážeš vyjmenovat **všechny intervaly**?*

*Kolikátý interval v pořadí je **kvinta**?*

Pentatonická stupnice mohla být složena z tónů: _____



Vylušti, jaké Číňané viděli **symbols** života v pentatonické stupnici:

Z finanční nouze mu pomohl bratr.

V atlasech se značí modře vodstvo.

Závodnice běžela rychle jako vítr.

Slávo, Dana k nám už dorazila!

Nejvíc mi utkvělo v paměti jeho strohé „ň“.



Jak může znít **hudba v pentatonice**? Zkusíme si ji zahrát na nástroje Orffova instrumentáře.

flétna

xylofon

metalofon

zvonkohra

ozvučná dřívka

flétna

xylofon

metalofon

zvonkohra

ozvučná dřívka



Jak jsem se již zmínil, největší rozkvět středověké kultury byl v antickém _____. Antická kultura položila základ **evropské vzdělanosti**. Ideálem člověka

Na první místo klade tato výchova **ušlechtilost, krásu a harmonii**. Vzdělávalo se v řečnictví, gymnastice, vojenství, múzické výchově, matematice a filozofii.

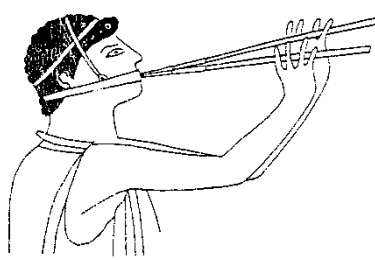
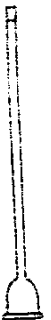
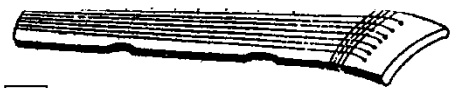
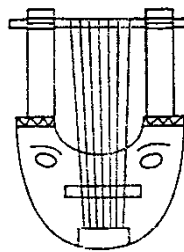
NÁSTROJE: lyra, kithara, aulos (dvouplátkový šalmaj), Panova flétna, salpinx (trubka)



Pospojuj obrázky hudebních středověkých nástrojů s jejich názvy a poté je najdi v **osmisměrce**. Vyjde ti již zmíněný **ideál krásy a duchovní dokonalosti**, který byl v Řecku vším.

NÁSTROJE:

1. kinor (podobný harfě) 2. tympán 3. salpinx (trubka) 4. čchin (strunný nástroj) 5. lyra 6. kithara
7. oblouková harfa 8. čeng (ústní varhany) 9. šofar (zvířecí roh) 10. Panova flétna 11. aulos



Pokud jsi správně vyluštil osmisměrku, zjistil jsi, že **ideálem krásy, dobra a dokonalosti** byla:

K _____



Po práci – legrace! Pojdme se naučit nějakou tu písničku. Písnička nese stejný název jako ostrovní země, o které jsme se ještě nezmínili a kde je velká zima.

X	K	I	T	H	A	R	A	H
N	I	H	C	Č	A	R	R	A
I	Š	L	O	E	O	K	Y	R
P	O	A	A	N	T	É	L	F
L	F	G	I	G	A	T	H	A
A	A	K	T	Y	M	P	Á	N
S	R	S	O	L	U	A	I	A



ZEM

Jaromír Nohavica

C Dmi G7 C
1. Daleko na severu je Grónská zem,
C Dmi G7 C
žije tam Eskymačka s Eskymákem,
C Dmi F C
[: my bychom umrzli, jim není zima,
C Dmi G7 C
snídají nanuky a eskima. :]

2. Mají se bezvadně, vyspí se moc,
půl roku trvá tam polární noc,
[: na jaře vzbudí se a vyběhnou ven,
půl roku trvá tam polární den. :]

3. Když sněhu napadne nad kotníky,
hrávají s medvědy na četníky,
[: medvědi těžko jsou k poražení,
neboť medvědy ve sněhu vidět není. :]

C Dmi G7 C
4. Pokaždé ve středu, přesně ve dvě
C Dmi G7 C
zaklepe na na íglů hlavní medvěd:
C Dmi F C
[: "Dobrý den, mohu dál na vteřinu?
C Dmi G7 C
Nesu vám trochu ryb na svačinu." :]

5. V kotlíku bublá čaj, kamna hřejí,
psi venku hlídají před zloději,
[: smíchem se otřásá celé íglů,
neboť medvěd jim předvádí spoustu fíglů. :]

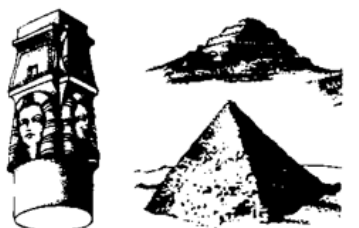
6. Tak žijou vesele na severu,
srandu si dělají z teploměřů,
[: my bychom umrzli, jim není zima,
neboť jsou doma a mezi svýma. :]



Prohlédni si starověké stavby. Každá země měla své specifické architektonické prvky. Přečti si charakteristiku znaků u jednotlivých zemí a přiřaď k nim příslušné stavby.

MEZOPOTÁMIE

- opevněná města
- chrámy s věžemi
- několikaposchoďové domy s hygienickým zařízením



DŽÓSEROVA A CHEOPSOVA
PYRAMIDA



ZIKKURAT V URU

EGYPT

- chrámy s alejí Sfinx
- skalní hrobky
- skalní chrámy
- pyramidy
- paláce a domy



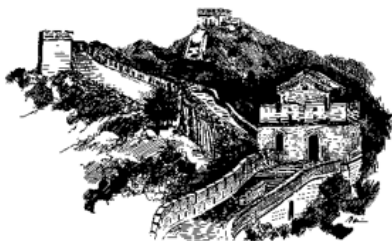
POSEIDONIUM



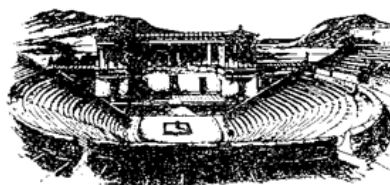
PANTHEON

ČÍNA

- opevněná města



VELKÁ ZEĎ



DIVADLO

ŘECKO

- chrámy
- divadla a amfiteátry
- stadiony
- mausolea
- gymnasia

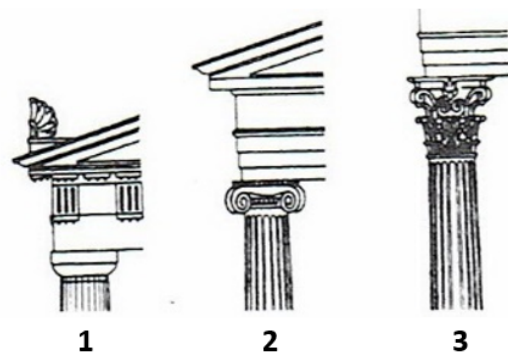
ŘÍM

- chrámy
- baziliky (funkce tržiště)
- termy (lázně s tělocvičnami, knihovnou, obchody...)
- vítězné oblouky
- kanály a akvadukty
- amfiteátry



Hlavice sloupů v Řecku byly trojího typu. Prohlédni si všechny tři a zkus přiřadit správný popis k jednotlivým sloupům.

- ☐ **IÓNSKÝ SLOUP:** hlavice sloupu s volutami (spirálovitý motiv ve výzdobě)
- ☐ **DÓRSKÝ SLOUP:** jednoduchý a mohutný, hlavice je tvořena čtvercovou deskou, je jednoduchý
- ☐ **KORINTSKÝ SLOUP:** hlavice sloupu je ve tvaru kalichu s akantovými listy



Podívej se na nejvýznamnější památku v **dórsém řádu** – **Partheon** a prohlédni si dórské sloupy.

Filozofie Řeků a Římanů byla velmi podobná:

„Svět je rozdělen na svět Bohů (ti sídlí na Olympu), svět hrdinů a svět smrtelníků.“

Řekové i Římané měli několik Bohů a každý z nich **měl vliv na něco jiného**. Vymysleli je původně Řekové a Římané je převzali a dali jim **latinská jména**, např.:

Bohyně ____ a krásy: **AFRODÍTÉ** (řecká bohyně) nebo **VENUŠE** (římská bohyně)

Co je to Olymp? Kde se nachází? _____

Znáš další řecké či římské bohy? _____

Jsem zvědavý, kolik si toho pamatuješ z dějepisu. Přečti si následující starověká jména a zkus je přiřadit ke správnému povolání.

Platón	FILOZOF	Sofoklés
Sapfó		Seneca
Ezop	SPISOVATEL	Vergilius
Pythagoras		Eukleidés
Homér	VĚDEC	Sokratés
Archimédes		Aristotelés

Do příští hodiny zjisti ke každému spisovateli alespoň jedno jeho dílo a budeš náležitě odměněn!





Sochy v Řecku byly vyráběny nejčastěji z **kamene a bronzu**. Sochaři se snažili zachytit předlohu velmi přesně. Ze začátku byly **obličej** jen **statické**, ale časem se objevil i úsměv.

Zahrajeme si hru na sochy. Jeden dobrovolník předvede libovolnou sochu a spolužák, který ji pozná a řekne správně její název, získá bod. Vyhrává ten s nejvyšším počtem bodů.



Afrodité z Knidos
PRAXITELÉS



Socha Dia
FEIDIÁS



Diskobolos
MYRÓN



Doryforos
POLYKLEITOS



Římané navázali v **sochařství** na Řeky, ale nepřišli s žádnou větší inovací, zato se věnovali tvorbě **portrétů** a **malbě interiérů**. Významnou sochou je však socha **KAPITOLSKÉ VLČICE**. Znáš pověst o dvojčatech Romulus a Remus? *Poslechni si ji.*

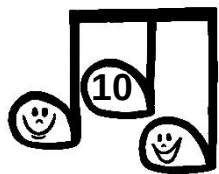


Jak to probíhalo ve středověku na **našem území**? Podívej se pozorně na následující video a odpověz na mé zvědavé otázky:

Který národ byl na našem území? _____

Jaké všechny možné nápady měl tento národ? _____

Z jakého slova vzniklo slovo „bohémia“? _____

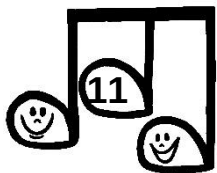


BALET + VÝRAZOVÝ TANEC



Opět tu máme vyhledávání informací. Seš připraven? Přečti si text na dalších stranách, a poté odpověz na dané otázky:

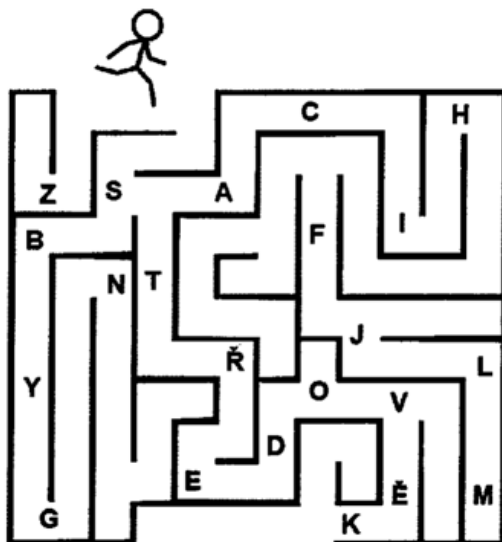
1. Z jakého slova je odvozeno slovo **balet**?
2. Jak se jinak může nazývat **pohyb beze slov a s hudbou**?
3. Poznáte z baletního tance **vždy děj** představení?
4. Jak se říkalo baletům, kde byly **i zpívané** složky?
5. Jakou **předlohou** se Petr Iljič Čajkovskij nechal inspirovat při skládání hudby k **Labutímu jezeru**?
6. Jak se říká člověku, který **vymyslí a s tanečníky nacvičí** vše, co se pohybu a tance týká?
7. Jmenuj **dva** další významné skladatele baletů.
8. Jak se jmenuje nejznámější balet **Sergeje Prokofjeva**?
9. Jakou **divadelní hrou** byl tento balet inspirován? **Kdo** je její spisovatel?
10. Jaké jsou nejznámější balety **Igora Stravinského**?
11. **Od kolika let** musíme začít trénovat, pokud se chceme více baletu věnovat?
12. Jmenuj **dva** české nejslavnější baletní tanečníky.



PRACOVNÍ LIST



Jaké období následuje dnes? Vydej se bludištěm a najdi z něj cestu ven. Po cestě posbíráš celkem **devět** písmen. Ale opatrně, kdykoliv se budeš muset vrátit, našel si nesprávné písmeno!





Víš, kdo v tomto období byl na našem území? Můžeme se podívat na následující video a uvidíme.

Kdo další „u nás“ působil? *Napovím ti, byl to jeden svatý za druhým.*



Po starověku se konečně začala vyvíjet i **móda**. Nejprve nastoupilo **období románské** a poté **gotika**.



Podívej se na video a zkus podle znaků na obrázku poznat, která móda patří ke kterému období.



Doplň či odpověz na následující otázky a budeš mít informace o **středověku** v kapse!

1. **Středověk** trval od roku ____ n.l. až po ____ . století (mezník pro konec středověku je často brán jako **objevení Ameriky Kryštofem Kolumbem** roku ____).
2. Hlavní obživu ve středověku poskytovalo _____ .
3. Proč v tomto období umírali lidé? Proč se nedožili vyššího věku **než 40 let**?

4. Proč myslíš, že se v tomto období tolik lidí obracelo k Bohu? _____

5. (Nejen) architektura se v době středověku dělila na **dvě období**.
Zpočátku byly stavby _____ a ve **12. a 13. století** _____ .



Rotunda sv. Jiří na Řípu



Katedrála sv. Víta v Praze: Petr P _____

6. Základem hudebního projevu ve středověku byl _____ : **jednohlasý zpěv s duchovním textem**.
7. V jakém jazyce zpíval chorál? _____
8. Ve kterém století **papež Řehoř** sepsal většinu těchto duchovních textů? _____
9. Jak se jmenovaly tyto chorály? _____ Proč? _____
10. Jak již bylo řečeno, pod starověk se řadí i období gotiky. Rozmezí **gotiky** bylo v letech ____ - ____ .
11. Jak se nazývali **potulní pěvci**, kteří zpívali spíše **světskou hudbu**, tedy pro **pobavení panovníků**?
a) _____ b) _____ c) _____ d) _____
12. Už tehdy se **rytířským písním** říkalo: Š ____ .
13. Na jaké nástroje se pěvci doprovázeli? _____
14. Až do konce ____ . **století** byla všechna hudba ____ . Ve ____ . **století** byla již **dvojhlasá** a sice ve vzdálenosti _____ nebo **kvarty**. **My dnes zpíváme dvojhlas** v rozsahu _____ .
15. Jak se jmenoval **francouzský skladatel**, básník a představitel **ars novy** (nového umění)?
_____ .
16. Jaké období navazuje na středověk? _____





Tvým dnešním úkolem je vyluštit hudební šifru a tím zjistit téma na následující dvě vyučovací hodiny. Přijdeš na to?

Y P O N Ě K Č I S Í D I L V

14 7 4 10 6 13 12 2 9 8 3 11 1 5

--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--



_____ jsou něčím, co neodmyslitelně patří **k naší historii**.

Ukazuje, jaký je kraj či země, kde vznikla, jací jsou lidé, jak žijí, co je těší či co je naopak trápí, jaká mají přání nebo v co věří.

Tyto _____ vždy mluví o životních zkušenostech a síle národa, o jeho zvycích. Autoři písní jsou **neznámí**, písně se rozšiřovaly a rozšiřují **ústním podáním**.



Často se stávalo, že se člověk někde zaposlouchal do nějaké lidové písničky, která ho zaujala. Když se pak o ní chtěl podělit s ostatními, pamatoval si třeba jen melodii a slova si domyslel nebo naopak si pamatoval slova a domyslel si melodii.

To se stalo například i u písničky: *Měla babka čtyři jabka*. Znáš ji? Zkus ji zazpívat tak, jak ji znáš ty, poté si poslechni verzi spolužáků.



Já znám například hned **dvě verze** této lidové písničky. Chceš si je poslechnout? Tak dobrá, ale až ti je pan učitel zahraje, zkusíš si je taky zazpívat.



MĚLA BABKA

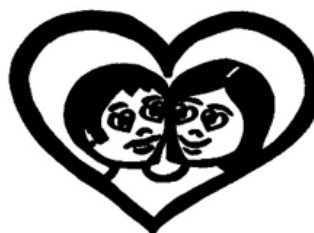
F C F
 Mě - la bab - ka čty - ři jab - ka a dě - dou - šek jen dvě.
 F C C7 F
 Dej mi, bab - ko, jed - no jab - ko, bu - de - me mít stej - ně.

MĚLA BABKA

mf *F* *Ami* *Gmi* *C7* *F*
 Mě - la bab - ka čty - ry jab - ka, dě - de - ček měl jen dvě.
 „Dej mi, bab - ko, jed - no jab - ko, bu - de - me mít stej - ně.“



Lidových písniček známe jistě spoustu, ale měli bychom si je nějak roztřídit, nemyslíš? Tvým úkolem dnes bude přiřadit jednotlivé druhy k následujícím obrázků. Zkusíš to i bez nápovědy? Pokud ne, nalezněš malou nápovědu na druhé straně.



NÁPOVĚDA: dětské písně, duchovní písně, obřadní písně, vojenské písně, koledy, pracovní písně, milostné písně

PRACOVNÍ PÍSNĚ

Tyto písně patří mezi nejstarší lidové písně, které si lid vytvářel. Vznikaly a zpívaly se **při kolektivní práci** a svým pravidelným rytmem a jednotvárnou melodií ji tak ulehčovaly.

Značná část pracovních písní se vztahuje **k polním pracím** – orání, sečení sena, žnám, apod.

Nejznámější pracovní písně jsou od amerických černých otroků, zpívali tzv. **spirituály**, a z nich se poté vyvinul **jazz**.



Zkusíme se jednu pracovní píseň naučit i my.

KAM, DĚVČÁTKA, KAM JDETE?

Vesele *mp* *D* *A* *D* *A* *mf* *D* *z Moravy*

Kam, děv- čát- ka, kam jde- te? Kam jde- te?

A⁷ *D* *A⁷* *mp* *D*

Kam na trá- vu pů- jde- te, pů- jde- te?

2. A já půjdu též s vámi, též s vámi,
nakosím vám otavy, otavy.

3. Otavy vám nakosím, nakosím,
na hromadu nanosím, nanosím.

DUCHOVNÍ PÍSNĚ



První **písemné záznamy** lidového pěveckého projevu souvisí s příchodem křesťanství. Jak již víme z minulé kapitoly, nejstarší zachovalou českou lidovou duchovní písní je: „_____!“

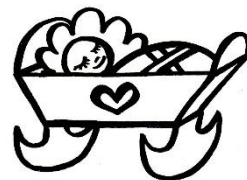
V duchovních písních je také často znát, jak lidé chápali biblické příběhy.

KOLEDY

Naše nejznámější lidové duchovní písně jsou právě koledy a vánoční písně. Koledujeme však i na **Nový rok, Tři krále či Velikonoce**. Konkrétně vánoční koledy jsou známé už od 13. století.

DĚTSKÉ PÍSNĚ

Mezi dětské lidové písničky patří **říkadla a rozpočítadla**, kterých známe ze školky jistě nespočetně. Také ale **ukolébavky**, kterými máme na celém světě uspávají své děti.



Zkusíme si zazpívat jednu velmi známou ukolébavku. Zpěv doprovodíme hrou na zvonkohru a metalofon.

SPI, DĚŤÁTKO, SPI

Sheet music for the lullaby "Spi, děťátko, spi" (Sleep, little one, sleep). The music is written for three parts: Voice (Vzpěv), Zvonkohra (Chime), and Metalofon (Metallophone). The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 3/4. The lyrics are in Czech.

Chorus:

Spi, dě-ťát - ko, spi, za - vři o - čka svý! Pán Bůh bu - de

Verse:

s te bou spá - ti, an - dě - líč - ci ko - lé - ba - ti, spi, dě-ťát - ko, spi!

2. Spi, Jeníčku, spi, zamhuř očka svý,
až se vzbudíš za chvíličku,
dá ti mamička kašičku,
spi, Jeníčku, spi.

VOJENSKÉ PÍSNĚ

Tyto písničky se zpívaly, když byli chlapci **vyprovázeni na vojnu** nebo naopak, když se **vrátili** šťastně domů.

Během verbování na vojnu začal vznikat lidový tanec **verbuňk**, který chlapci tancovali společně ve skupině. Vypadalo to většinou tak, že se drželi za ramena a zpívali.



OBŘADNÍ PÍSNĚ

Do těchto písní řadíme různé **lidové obřady a obyčeje**, odehrávající se průběžně po celý rok (svátky jara či příchod zimy). Také významné události rodinného života jako jsou **svatba** nebo **pohřeb**, narození dítěte nebo křtiny.



Jednu obřadní písničku ze Slovácka si zkusíme zazpívat. Poznáš, o jaký druh obřadních písní se jedná?

EJ, OD BUCHLOVA

1. Ej, od Buchlova vě - tr vě - je, už tej Ka-čen-ce pan - tle be - re.
Dneskaj nevěsta, zaj - tra že - na, dnes večer budeš za - če - pe - ná.

2. Ty si, Kačenko, bílá ruža,
tobě nebylo třeba muže.
Tys mohla chodit po svobodě,
jak ta rybička v bystřej vodě.

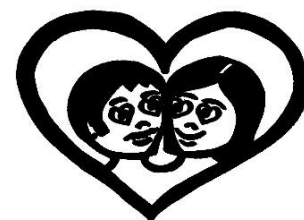
3. Ty si Martine, strom zelený,
tobě nebylo třeba ženy.
Tys mohl chodit po galánkách,
Jak ten holúbek po hambalkách.

MILOSTNÉ PÍSNĚ

Nejčtetnější skupinou lidových písní jsou písně milostné. Je v nich vyjádřen **citový vztah člověka k člověku** a k přírodě.

Jsou zde projevy **opravdového citu**, upřímné radosti, smutku, žárlivosti i hněvu.

Velmi často se zpívá o **lásce dvou lidí**, ať už se jedná o lásku šťastnou, nešťastnou nebo tragickou.



Ted' mi, kamaráde, řekni, jaké druhy lidových písní bys přiřadil k následujícím písničkám?

HALÍ, BELÍ –

ŽÁDNYJ NEVÍ JAKO JÁ –

PÁSLI OVCE VALAŠI –

TEN CHLUMECKÝ ZÁMEK –

ČERNÉ OČI –

HOSPODINE, POMILUJ NY –

EJ, LÁSKO, LÁSKO –

SKÁKAL PES –



Měli bychom si ještě upřesnit, že lidové písničky se uchovaly nejen díky jejich předávání z generace na generaci a dobré paměti lidí, ale především díky sběratelům lidových písní. K nejznámějším patří třeba **Karel Jaromír Erben** nebo **Josef Dobrovský**.

I u skladatelů vážné hudby byla lidová tvorba velmi populární. V díle mnoha z nich znějí lidové písničky nebo třeba jen motivy. U nás se jimi nechali inspirovat například **Leoš Janáček**, **Bohuslav Martinů** nebo i **Antonín Dvořák** či **Bedřich Smetana**.



Na závěr naší kapitoly o lidových písních se ještě naučíme jednu slovenskou. Zkusíme zahrát i doprovod a zatančit si k ní.

TO TA HEL'PA

Postupně zrychlovat

Am D Am/G D F E Am

To ta Hel'-pa, to ta Hel'-pa, to je pek-né me - sto,
a vitej Hel'-pe, a vitej Hel'-pe, švar - ných chlapcov je sto

Klaves

Tamburína

Malý buben

5 F C G C E

ko - ho je sto, to - ho je sto, nie po mo-jej vô - li,

Klv.

Tamb.

M. bub.

9 Am D Am/G D F E Am

len za jed - nym, len za jed - nym sr - dieč-ko ma bo - li,

Klv.

Tamb.

M. bub.



Jak budeme tancovat? Jedná se především o polkový krok, ale časté jsou i prvky tance zvaného čardáš. *Znáš tento tanec? Znáš nějakou písničku, na kterou se tancuje čardáš?*



RENESSANCE



Dnes není důvod luštit jakoukoliv hádanku, neboť víme, kterým obdobím se budeme zabývat.

Na přehlídkové molo přichází nová móda v této podobě:



Doplň jednotlivé znaky módy u **žen a mužů**, které jsi vyzoroval z obrázku.

ŽENY:

MUŽI:



Pusťte si nyní video, které vám přiblíží renesanční dobu z hlediska umění. *Pozorně poslouchej a snaž si zapamatovat co nejvíce informací.*



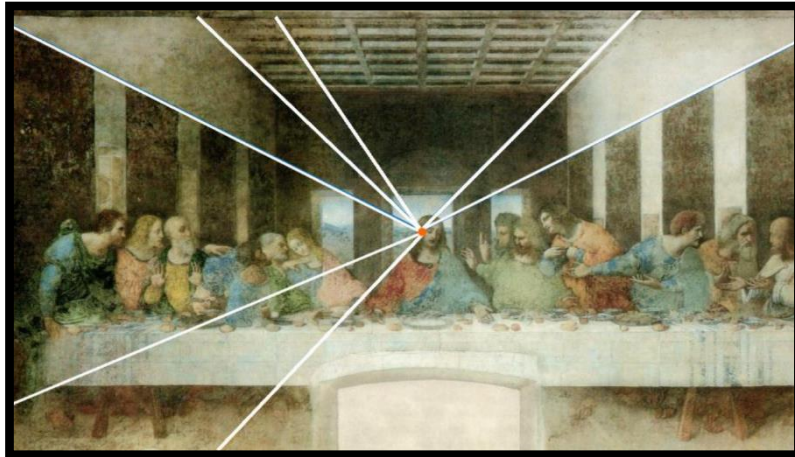
Doplň či odpověz na následující otázky o **renesanci**.

- Období **renesance** (z francouzštiny – *znovuzrození*) probíhalo v letech **1350 – 1600**.
Jedná se tedy o __ . až __ . století.
- Renesance znamenala ve srovnání se středověkem **návrat k** _____ a vznikla v italské Florencii.
- Víra** ustupovala do pozadí a důraz se kladl **rozum** člověka. Do popředí se dostával **antropocentrismus**: *člověk je středem všeho*. Ideálem renesančního člověka byla _____ - všestranný umělec a vědec.
- Slovo **renesance** pochází z francouzského slova *renaissance*, což znamená _____. Umělci chtěli oživit ideály _____ a _____ umění (výtvarné umění, sochařství, literatura).
- Významným objevem v malířství byla **kresba** a práce s _____. Mezi nejvýznamnější renesanční malíře patřil **Leonardo** _____, **M** _____ Buonarroti (též i sochař) a **Sandro Botticelli**.

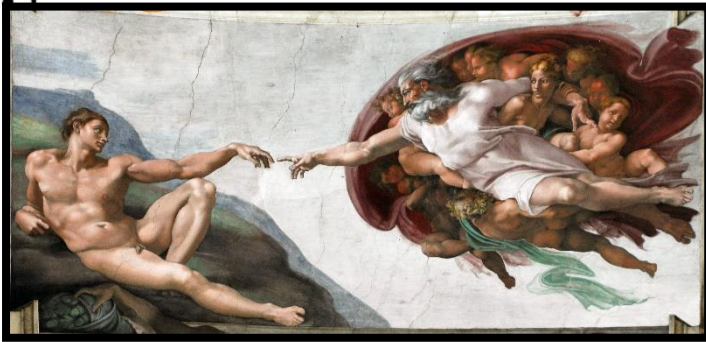


Všimni si jak fungovala **perspektiva** (= zobrazení pohledu do vzdáleného prostoru do roviny, kdy se zobrazované předměty zdánlivě zmenšují a sbíhají **do jednoho bodu**).

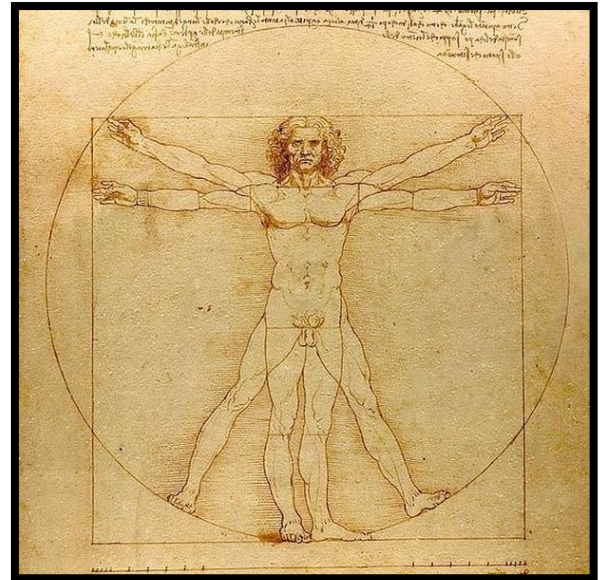
Prohlédni si obraz od **Leonarda da Vinci**: *Poslední večeře*.



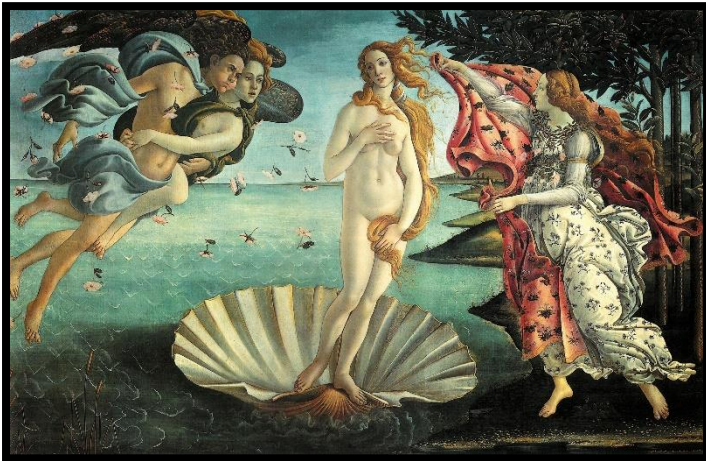
Zkus přiřadit k jednotlivým obrazům jejich autora podle toho, co víš a znáš.



A: Stvoření Adama



C: Vitruvius



B: Zrození Venuše

- ☐ Leonardo da Vinci
- ☐ Sandro Botticelli
- ☐ Michelangelo Buonarroti



Michelangelo Buonarroti **vymaloval** Sixtinskou kapli v _____, kde je zobrazena právě freska _____.

Michelangelo však nebyl pouhý malíř. Můžeš si prohlédnout i jeho velmi známou **sochu Davida**.



6. Jaké nové prvky se objevily v **literatuře**? _____
7. Co se týče **hudby**, rozvíjelo se umění _____ kompozice.
8. Pro kolik hlasů skladatelé psali svá díla? _____
9. Jak zní jména **tří nejvýznamnějších** renesančních **skladatelů**?
- a. _____
- b. _____
- c. _____
10. V hudbě byla ještě jedna důležitá „novinka“, která? _____
11. Pro jaký nástroj se psaly virtuózní skladby? _____ nebo _____
12. **Chránová hudba** se rozpadla na:
- a. _____
- b. _____
13. Jaká byla **oblíbená hudební forma** v období **renesance**? _____



Renesanční stavby byly **prostší** než gotické a **jednodušší**.

Místo hradů na kopcích se stavěly zámky přístupných místech.



Znáš ze svých výletů s rodiči tato místa? *Zkus fotografie nejprve popsat sám.*

Pokud jsi v koncích, podívej se ještě jednou na video a bude to pro tebe hračka!



Hybné, tajemné

RECTACE 7 2 4

1. hlas 2. hlas 3. hlas 4. hlas 5. hlas

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

By-li tři, mě-li při.

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Přv-ní sko-čil, by-la z ně-ho, pěk-ná ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

H 6662

Dru-hý vy-lít, na ob-lá-ček, zaz-pí-val si, ja-ko ptá-ček.

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Tře-tí zús-tal, na ze-mi, pro-mě-nil se, v ka-me-ní.

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

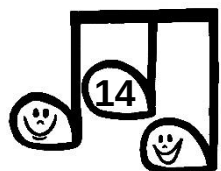
Ka-me-ní, ka-me-ní, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, do ryb-ní-ka, ští-ka,

ští-ka, ští-ka, ští-ka, ští-ka, ští-ka,

ob-lá-ček, ob-lá-ček, ob-lá-ček, ob-lá-ček, ob-lá-ček,

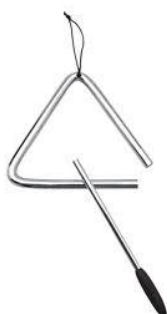
Provedeme dvakrát, přičemž podruhé nahradíme doprovodná slova nástroji: text říkádla je recitován, slovo „kamení“ nahradí bubínek, „do rybníka“ clavés (ozvučná dřívka), „štíka“ tamburína a „obláček“ trlángl.



HUDEBNÍ NÁSTROJE



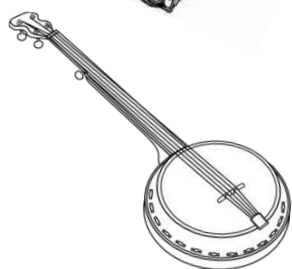
Spoj hudební nástroje se správným názvem v obdélníku a hudební nástroje poté pojmenuj:



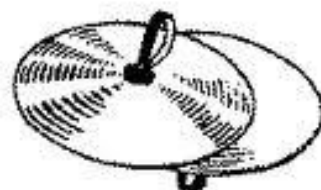
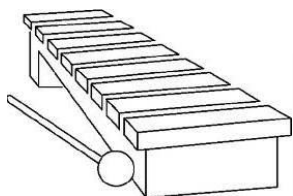
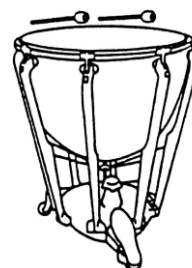
DECHOVÉ



BICÍ



STRUNNÉ





PRACOVNÍ LIST



Dnes nás čeká následující hádanka. V zpěvníku se zamotaly noty lidových písniček. Vystříhej je a vlep do tabulky tam, kam patří. V notách jsou zapsány vždy první dva takty dané písničky.

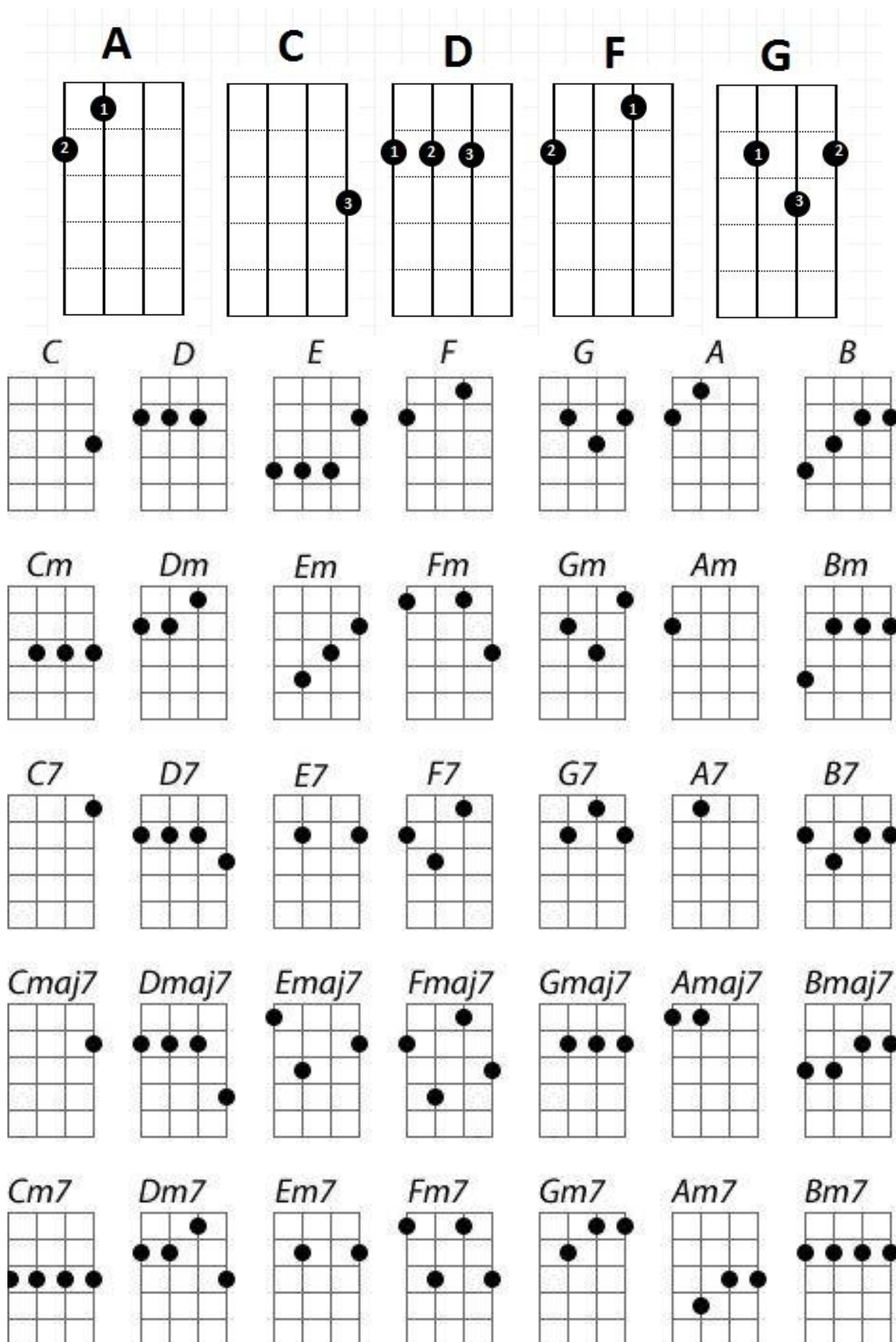


Zamysli se, v jakém taktu je písnička. Podle not si vytleskej rytmus, to ti určitě pomůže s řešením úkolu.



Kočka leze dírou	
Černé oči, jděte spát	
Ó, řebíčku zahradnický	
Kdybys měla, má panenko, sto ovec	
Travička zelená	
Široký hluboký	
Ráda, ráda, můj zlatej Honzíčku	
Kdyby byl Bavorov	
Koulelo se, koulelo	
Okolo Třeboně	
Skákal pes	
Malička su	
Když jsem husy pásala	
U panského dvora	
Ej, lásko, lásko	
A já sám	
Na tý louce zelený	
Marjánko, Marjánko	
Ach, synku, synku	
Já jsem z Kutné Hory	

AKORDY NA UKULELE



NOTOVÁ OSNOVA

NOTY



POMLKY



SOLMIZAČNÍ SLABIKY



NOTY PRO FLÉTNU



